

**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА БОРБА  
С НАРКОТИЦИТЕ**

**2014 – 2018 г.**

## **СЪДЪРЖАНИЕ**

### **ВЪВЕДЕНИЕ**

#### **ЧАСТ I. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА**

1. Състояние и тенденции
  - 1.1. В областта на употребата на наркотици
    - 1.1.1. Употреба на наркотични вещества сред населението в страната
    - 1.1.2. Употреба на нови психоактивни вещества
    - 1.1.3. Проблемна употреба на наркотици
    - 1.1.4. Здравни последици от употребата на наркотици
  - 1.2. В областта на незаконния трафик и разпространението на наркотици
2. Анализ на дейността в областта на намаляване на търсенето на наркотици
3. Анализ на дейността в областта на намаляване предлагането на наркотици

#### **ЧАСТ II. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ НАМАЛЯВАНЕ НА ТЪРСЕНЕТО НА НАРКОТИЦИ**

#### **ЧАСТ III. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ НАМАЛЯВАНЕ НА ПРЕДЛАГАНЕТО НА НАРКОТИЦИ**

#### **ЧАСТ IV. СЪВМЕСТНА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ КООРДИНАЦИЯ, МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО**

#### **ЧАСТ V. СЪВМЕСТНА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ ПУБЛИЧНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА И НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ**

#### **ЧАСТ VI. СЪВМЕСТНА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА**

#### **ЧАСТ VII. МЕХАНИЗЪМ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ**

1. Координиращ орган
2. Институции, отговарящи за изпълнението на национално ниво и местно ниво
3. Партньори по изпълнението
4. Финансиране на дейностите и контрол на разходите

## ВЪВЕДЕНИЕ

Правителството на Република България утвърждава тази Национална стратегия за борба с наркотиците, основана на интегриран, обективен и балансиран подход към проблемите, свързани с намаляване на търсенето и предлагането на наркотици.

Стремежът към опазване на личното и общественото здраве, и от друга страна географското разположение на България на т. нар. Балкански път на наркотиците и членството ни в ЕС, определят политиката на държавата в областта на борбата срещу наркотиците.

Националната стратегия за борба с наркотиците се основава на върховенството на закона и на принципите на международното право, утвърдени с конвенциите на ООН в тази област<sup>1</sup>, които определят международната правна рамка за борба срещу забранени наркотични вещества, както и на Всеобщата декларация за правата на човека.

Стратегията зачита основните принципи на законодателството на Европейския съюз (ЕС) и основните европейски ценности - уважение на човешкото достойнство, свобода, демокрация, равенство, солидарност, принципите на правовата държава и правата на човека.

Настоящата Стратегия продължава да прилага утвърдени в предишните национални стратегии за борба с наркотиците принципи, а именно:

- Стремеж за по-висока ефективност – начин за успешното изпълнение на поставените цели.
- Подход, основан на опит и резултати от научни изследвания.
- Прозрачност – управление и изпълнение на стратегията, достъпни за външно наблюдение и контрол.
- Партньорство и сътрудничество - изпълнение на националната стратегия с широко участие на държавни и общински институции, представители на частния сектор и структури на гражданското общество.

Настоящата Стратегия е съобразена със Стратегията на ЕС за борба с наркотиците (2013—2020 г.) и взема предвид резултатите, постигнати при изпълнение на предишните Национални стратегии.

Стратегията е обсъдена с представители на неправителствените организации, работещи по проблемите с наркотиците.

Националната стратегия 2014-2018 г. включва две стратегически области на действие - намаляване на търсенето и намаляване на предлагането и три съвместни области на дейност:

---

<sup>1</sup> Единната конвенция на Организацията на обединените нации за наркотичните вещества от 1961 г., изменена с протокол от 1972 г., Конвенцията за психотропните вещества (1971 г.) и Конвенцията за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества (1988 г.)

- Координация, международно сътрудничество и усъвършенстване на законодателството;
- Публична информационна система и научно изследователска дейност;
- Мониторинг и оценка.

За изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците се разработва План за действие към нея. Планът за действие съдържа конкретни мерки за реализиране на стратегическите задачи за намаляване на търсенето и за намаляване предлагането на наркотици, срокове за изпълнението им и отговорни институции.

## **ЧАСТ I. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА**

### **1. Състояние и тенденции**

#### **1.1. В областта на употребата на наркотици**

##### **1.1.1. Употреба на наркотични вещества сред населението в страната**

През последните години се наблюдава известна динамика в основните показатели за употребата на наркотици в България, което съответства на общите тенденции в Европейския съюз.

По обобщени данни от проучвания през периода 2010-2012 г. общо около 560-570 000 български граждани от 15 до 64 години поне веднъж в живота си са употребили някакво наркотично вещество. От тази гледна точка се наблюдава увеличение на броя на хората с най-малко една употреба на някое от веществата. Проучване сред общото население (15-64 г.) показва, че към края на 2012 г. 8.4% от населението е в тази група.

Употребилите някакво наркотично вещество през последния месец са общо около 170-180 000 български граждани от 15 до 64 години (2012). Към края на 2012 г. тази група е представлявала 2.1% от населението.

Структурата на употребата по вид вещество остава като цяло без особени промени през последните пет години. Най-масово използваният наркотик е марихуаната. Хероинът пък е все още най-силно свързания с проблемна употреба наркотик, но с нарастваща тенденция към спадане за сметка на стимулантите. Нараства употребата на синтетичните стимуланти - амфетамини и вещества от типа на екстази. При употребата на кокаин също се наблюдава тенденция на увеличение.

Младите хора на възраст между 15 и 34 години представляват около 80-83% от всички лица във възрастовия диапазон 15-64 години, които поне веднъж в живота си са употребили някакъв наркотик. Между 36 и 39% от студентите и учениците от 9-ти до 12-ти клас поне веднъж в живота си са пробвали някакво наркотично вещество.

##### **1.1.2. Употреба на нови психоактивни вещества**

Постепенно нараства употребата на нови психоактивни вещества, известни като „дизайнерски наркотици”. По данни от проучване сред общото население от 15 до 64 години в България (2012 г.) общо около 25 000 български граждани в този възрастов диапазон (0.5%) са употребили поне веднъж през последната година някое от тези вещества. Близо половината от тях (около 12 000) са употребили 1-2 пъти през годината, също толкова са употребявали от 3 до 10 пъти през годината и едва около 1 000 средно по веднъж месечно или по-често.

### 1.1.3. Проблемна употреба на наркотици

Хероинът е наркотичното вещество, най-силно свързано с проблемната употреба на наркотици в България, както неизменно е било през последните 20-ина години. Чрез специализирано проучване (2010г.), след използване на специфични статистически методи и инструменти беше формирана централна оценка за **31 316 лица, проблемно употребяващи наркотични вещества в България**. Прилагайки интервал на доверителност 95% можем да очертаем по-широк диапазон на оценката – между 23 050 и 42 920 лица. Оценката за относителния дял на проблемно употребяващите в страната към населението на възраст 15-64 години е 6 на 1000 лица от населението, при широк диапазон между 4 и 8 на 1000 лица.

През периода 2010-2013 г. броят на проблемно употребяващите хероин отбелязва тенденция към постепенно намаляване. Наблюдават се тенденции за нарастване броя на проблемно употребяващите синтетични стимуланти (най-вече амфетамин) – около 5000 според споменатото изследване.

При употребата на кокаин се наблюдава тенденция на леко увеличение.

По-голямата част (около две трети) от проблемно употребяващите (най-вече хероин) използват инжекционната форма на прием.

Продължава да нараства интензивната форма на употреба на марихуана. От много години данните сочат, че марихуаната е най-масово ползваното незаконно наркотично вещество в България. По оценка на базата на проучване (2012 г.) около 0.2% от населението 15-64 години (или 9 000 – 11 000) са употребявали марихуана ежедневно или почти ежедневно през последния месец, а още 0.3% (или 14 000 – 16 000) са употребявали повече от 9 дни, но не ежедневно.

### 1.1.4. Здравни последици от употребата на наркотици

В България броят на новооткритите случаи на ХИВ сред инжекционно употребяващите наркотици бележи тенденция за намаляване. Броят на новорегистрираните ХИВ-серопозитивни през 2012 г. е 41 лица (26%), (през 2007 г. той е бил 45(35%).

Наблюдава се тенденция на намаляване на броя на смъртните случаи, свързани с употреба на наркотици. Според официалната статистика през 2011 г. са регистрирани 25 такива смъртни случая в страната, докато през 2007 г. са били 52, а през 2008 г. - 74.

## **1.2. В областта на незаконния трафик и разпространението на наркотици**

Последните години поднесоха нови предизвикателства, касаещи наркотиците - нараства динамиката на поява на нови психоактивни вещества, появяват се нови химикали за тяхното производство, нови начини на трафикиране и иновационни разпределителни канали. България е транзитна страна за всички видове наркотици. Интензивността и динамиката на наркотрафика през страната са свързани основно с търсенето и предлагането на нелегалните пазари в Европа и Близкия Изток, а така също са в зависимост и от ефективното противодействие на правоохранителните органи.

България отчита сериозната опасност, която представлява трафика на наркотици в и през страната. Голяма част от организирани престъпни групи, осъществяващи незаконни дейности с наркотици, извършват и други видове трансгранични престъпления – стокова контрабанда, икономически престъпления, пране на пари и други. Те често променят тенденциите и начините за използване територията на страната ни за временно съхранение и транзит на незаконни наркотични вещества и прекурсори. През последните години се налага трайната тенденция за все по-активно участие на български граждани, включително и на високи нива, в мрежите на престъпни наркогрупировки, осъществяващи дейност в световен мащаб.

Традиционно най-често трафикираният наркотик през територията на България е хероинът. През последните години обаче се наблюдава рязък спад по отношение както на задържаните количества, така и на броя на залавянията, констатирани на границите на страната ни. Към средата на 2013 г. една от основните причини за тази тенденция е нарастване на задържаните количества суров опиум и хероин в Афганистан и Иран. Според доклада на UNODC от 2009 г. в Иран се задържат около 25% от общото количество хероин в света. Турция също отчита многократно увеличение на количествата хероин, конфискувани от нейните правоохранителни органи през последните години, като след 2008 г. турските митници започнаха да залавят и значителни количества опиум и хероин на турско – иранската граница. Всичко това води до спад в залавянията на хероин не само в България, но и в другите държави в Централна и Западна Европа.

През последните години се отчита засилване на транзитния трафик на екстази през територията на Република България. При регистрираните случаи е установено, че страни доставчици на наркотичното вещество са Кралство Холандия и Белгия, като наркотичното вещество е предназначено за страни от Близкия Изток и Турция. Установено е, че количествата екстази незаконно се пренасят по същите престъпни канали

и от същите престъпни групи, които трафикират хероин от Република Турция за страни от Западна Европа. Територията на страната е използвана и за складиране и последващ трафик на лекарствени средства към страни от Централна и Западна Европа за производство на наркотични вещества /метамфетамин/.

Запазва се тенденцията, установена през последните няколко години, характеризираща се с появата на малки самостоятелни групи, които се снабдяват с наркотични вещества чрез свои канали и сами ги пласират на вътрешния пазар. При извършването на престъпна дейност, свързана с разпространение на наркотични вещества, действащите групи си взаимодействат с други такива на територията на цялата страна. Криминалните контакти в повечето случаи са свързани със снабдяването и доставката на един или друг вид наркотично вещество. Голяма част от престъпните групи са диференцирани в зависимост от разпространявания наркотик.

Забелязва се тенденция организираните престъпни групи, ангажирани с разпространение на наркотични вещества в частност канабис да организират и самото отглеждане на наркотичното вещество в специално пригодени за това места тип „оранжерии” в домашни условия. Поради малкото вложение и бързата възвръщаемост на парични средства се създават предпоставки все повече престъпни формирания да насочат дейността си именно към отглеждане на канабис на закрито с цел последващо му пласиране на вътрешния пазар.

През 2010 г. правоприлагащите органи за първи път се сблъскаха с проблема „**дизайнерски наркотици**”. Дизайнерските наркотици са опит да се избегне правния контрол чрез промяна в химическия състав на познатите синтетични наркотици. Пристрастяването към тях е същото като към „традиционните” и дори се увеличава, което привлича злоупотребяващите с наркотични вещества. В редица места в страната започнаха да се появяват обекти, предлагащи широка гама от „неконтролирани” субстанции. За международна търговияс новите синтетични наркотици най-разпространеният начин е Интернет търговията. Този метод осигурява както лесен достъп до предлаганите вещества, така и анонимност и безопасност за участниците в търговията.

По отношение контрола на тези вещества не е налице единно пряко приложимо европейско законодателство. Предвид бързо развиващите се тенденции за нелегален трафик и пазар на тези вещества, през 2011 г. бяха приети промени в Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и създадена нова Наредба на Министерския съвет за класифициране на веществата като наркотични, които регламентират максимално гъвкав контрол върху новопоявяващите се наркотични вещества. По този начин в момента в рамките на ЕС България притежава един от най-ефективните контролни механизми върху такива вещества.



Към настоящия момент в Република България няма установени случаи на отклоняване на прекурсори от легалното производство и търговия. Контролът над операторите с прекурсори на наркотични вещества се осъществява посредством мерки, предвидени в националното и Европейското законодателство в областта на прекурсорите и се подпомага от редица инструменти, предоставени от Международния съвет за контрол на наркотиците. България е една от 136-те страни, регистрирани и ползвачи Система за предварително уведомяване при износ на прекурсори (Pen-Online). Системата позволява комуникация в реално време между държавите и намалява възможностите за отклоняване на прекурсори за нелегални цели от легалната международна търговия.

Огромно предизвикателство са новите глобални тенденции за появата на нови химически вещества, използвани за производство на синтетични наркотици, заместващи поставените вече под международен контрол прекурсори. За първи път в България през 2011 г. и 2012 г. бяха констатирани няколко случая на внос от Китай на химикали като формамид (17 тона) и  $\alpha$ -фенилацетацетонитрил – АРААН (940 кг), които са изходни суровини (пре-прекурсори) за производство на амфетамин. Посочените количества могат да послужат за производство на незаконни стимуланти на стойност десетки милиона евро. Във връзка с необходимостта от въвеждането на контрол върху споменатите вещества, както и върху други вещества, използвани за производство на синтетични наркотици, с решение на Националния съвет по наркотичните вещества предстои да бъдат предприети съответни законодателни промени.

В отговор на бързо променящите се тенденции за появата на нови вещества, заместващи прекурсорите, е разработена и е в действие система за съобщаване на случаи на залавяне на прекурсори и други вещества (PICS), за които се установява, че се използват в нелегално производство на наркотици. Компетентните национални органи имат възможност за защитен достъп и обмен на информация в реално време посредством системата, както и възможност за инициране на двустранни и регионални разследвания на случаи на изземане и отклоняване на прекурсори и други заместващи ги неконтролирани субстанции.

## **2. Анализ на дейността в областта на намаляване търсенето на наркотици**

Намаляване търсенето на наркотици обхваща спектър от равни по значение и взаимно допълващи се мерки в областта на превенция, ранни интервенции, лечение, психосоциална рехабилитация, социална реинтеграция, намаляване на здравните и социални вреди и ограничаване на рисковете по отношение на употребата на наркотични вещества.

Целта на дейностите в тази област е подобряване на общественото здраве, на здравето и социалното функциониране на отделния човек, повишаване степента на защитеност и сигурност на обществото към разпространението на наркотици, чрез предприемане на балансиран и интегриран подход по отношение на проблема с наркотиците и наркоманиите и чрез осигуряване на надеждни и ефикасни методи за намаляване на търсенето на незаконни наркотични вещества.

### **Постижения:**

През периода на реализиране на Националната стратегия за борба с наркотиците 2009 – 2013 година, се постигна положително развитие на дейностите в следните области:

### Превенция:

При индикативната превенция се въведе използването на скринингови въпросници, ранни и кратки интервенции и мотивационно интервюиране като подходи за работа, свързани с ранна идентификация и мотивиране за промяна на поведението.

Създадени са две програми за работа с деца и юноши, експериментирани или злоупотребяващи с психоактивни вещества и техните родители.

В областта на селективната превенция се създадоха и продължават да функционират две телефонни линии и Интернет - чат за консултиране и насочване по въпросите на зависимостта към наркотични вещества и алкохол към НЦН и неправителствена организация.

За провеждане на политиката по наркотиците на местно ниво са изградени и функционират 27 Общински съвети по наркотични вещества (ОбСНВ). Основни дейности, които се осъществяват от ОбСНВ са разработване, осигуряване и координиране изпълнението на общински програми за борба със злоупотребата с наркотични вещества.

Към ОбСНВ са създадени и функционират Превантивно-информационни центрове (ПИЦ), които осъществяват превантивни и информационни дейности на местно ниво.

## Лечение и психосоциална рехабилитация:

За лечение и психосоциална рехабилитация на зависими от наркотични вещества в страната функционират лечебни центрове и програми. Психиатричната помощ, в обхвата, на която се включват и зависимостите, по данни на Националния център по наркомании (НЦН) се осъществява в 11 държавни психиатрични болници, 7 центрове за психично здраве, 3 психиатрични отделения към многопрофилните болници за активно лечение и 3 психиатрични клиники към университетските болници. Местата за лечение на абстинентно състояние, както и местата за лечение на интоксикация в токсикологичните отделения общо в страната са 544.

В страната функционират програми за лечение с агонисти и агонисти-антагонисти, като в периода от 2009 до 2012 г. броят им се запазва относително еднакъв (между 30 и 32). Общият брой на разрешените места за лечение през 2013 г. са 4642, от тях са заети 3563.

Създадена е служебна база данни на лицата, включени в програми за лечение с агонисти и агонист-антагонисти с уникален идентификационен код, чрез която се регистрират, актуализират и съхраняват данни за лицата, включени в програмите за лечение, с което се изключва възможността за участие на пациенти в повече от една програма.

С цел повишаване нивото на предлаганите услуги, в областта на лечението на зависимостта от наркотични вещества е променена нормативната уредба и са въведени стандарти за лечение с агонисти и агонисти-антагонисти, като част от медицински стандарт „Психиатрия“, като всички програми са преминали процес за подновяване на разрешението за дейност съгласно новите изисквания. С финансовата подкрепа от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“ на МЗ са разкрити програми за лечение с метадон хидрохлорид за пациенти в особено тежко здравословно и социално положение в четири града в страната (пациенти с ХИВ, от ромска общност, с нисък социален статус).

В страната функционират 10 програми за психосоциална рехабилитация с капацитет 234 места, разположени на територията на шест града в страната. Програмите работят по следните основни терапевтични модели: дневна програма към лечебни заведения, резидентна и отворена програма тип “терапевтична общност“, център за рехабилитация и социална интеграция вкл. програми за работещи клиенти.

Броят на местата в програмите, както и броят на пациентите, преминали през тях остава относително постоянен - до 500 души за година, но се увеличава процентът на пациентите, завършили успешно програмите – от 31% през 2009 г. на 55% през 2012 г.

Най-висок е броят на пациентите със зависимост към хероин, увеличава се броят на търсещите услугата със зависимост към алкохол, амфетамини и комбинирана употреба.

Посредством промяна на нормативната уредба има ясно регламентиране на дейностите, повишаване на изискванията към качеството на предлаганите услуги, както и повишаване на професионалния капацитет на работещите в областта. Стартира процес на частично финансиране на програмите като финансовите средства са насочени за подобряване на достъпа до услуги на нуждаещите се.

По предложение на НЦН в Националната класификация на професиите и длъжностите е вписана нова професия „Сътрудник, работа със зависимости“.

Продължава изпълнението на Национална програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания, чиято основна цел е повишаване пригодността за заетост и осигуряване на заетост на регистрирани в Дирекция „Бюро по труда“ и на безработни лица в трудоспособна възраст, преминали успешно курс на лечение за зависимост към наркотични вещества като предпоставка за преодоляване на социалната им изолация и за пълноценното им интегриране в обществото. Програмата дава възможност за осигуряване на субсидирана заетост до 24 месеца.

С цел подобряване на координацията и интеграцията на социалните услуги и осигуряване на равен достъп до качествени социални услуги на хората от уязвимите групи, от 2010 г. е въведен качествено нов подход в развитието и предоставянето на подходящи социални услуги в общността в помощ на зависими лица, съобразно техните специфични потребности се предоставят чрез Защитено жилище, Център за социална рехабилитация и интеграция и Дневен център.

#### Намаляване на вредите от употребата на наркотични вещества:

През периода се актуализира нормативната уредба в областта и се създаде Методика за осъществяване на дейности по намаляване на вредите от употреба на наркотични вещества.

Дейностите по развитие на програми и услуги за намаляване на разпространението на свързаните с употребата на наркотици социално значими заболявания като ХИВ/СПИН, хепатити В и С, сексуално предавани болести и туберкулоза се осъществяват и финансират в рамките на Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции 2008-2015 г. и Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в Р България, утвърдени от Министерски съвет. Интервенциите ще продължат да се изпълняват чрез националните политики и програми за превенция на ХИВ/СПИН и туберкулоза.

По Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на Министерство на здравеопазването, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария са възложени дейности на 10 неправителствени организации, които са под-получатели по компонент 4 и предоставят услуги за превенция на ХИВ сред инжекционно употребяващи наркотици; за ограничаване на рисковото инжекционно поведение; за ранно откриване и насочване за лечение на случаите на ХИВ; и други.

На територията на страната функционират единадесет неправителствени организации, които развиват дейност по намаляване на вредите сред инжектиращи наркотици, десет от програмите се финансират от МЗ по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” чрез Глобалния фонд за борба с СПИН, туберкулоза и малария. Създадени са и функционират девет нископрагови центъра за представители на целевите групи, където се предлагат здравни, социални и психологически услуги, както и раздаване на стерилни и информационни материали.

По данни на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” през 2013 г. екипите на 10 неправителствени организации са предоставяли услуги в 12 областни града в страната, както и на територията на 12 населени места извън областните градове.

През 2013 г. индивидуалните клиенти, които са достигнати с услуги са над 7300 лица. По данни на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” се разпространяват средно годишно около 500 000 стерилни комплекта за безопасно инжектиране. Броят на изследваните лица, употребяващи инжекционно наркотични вещества за ХИВ и други кръвнопреносими заболявания е средно 3000 души годишно.

Програмите за намаляване на вредите са финансирани за развитие на дейности, свързани с промяна на рисковото поведение и превенция на смъртни случаи при инжекционно употребяващи наркотици (ИУН). Успешно е реализиран проект „Превенция на свръхдоза сред ИУН“, в който взеха участие всички програми, предоставящи услуги в областта.

Във всички области на действие са реализирани множество обучения, целящи повишаване знанията, уменията и компетентностите, както на професионалистите, работещи в областта на намаляване на търсенето на наркотици, така и на служителите, работещи в други професионални направления.

### **Предизвикателства:**

Като основно предизвикателство и проблем през изтеклите години е липсата на адекватно и устойчиво финансиране на дейностите в областта на намаляване на търсенето на наркотици, което води до невъзможност за дългосрочно и дори краткосрочно планиране на приоритети и дейности.

## Превенция

Най-голям брой дейности са осъществени в областта на универсалната превенция, като интервенциите са насочени предимно към към големи групи от населението. Сферите на дейност на селективната и индикативната превенция не са достатъчно развити, което се дължи на липсата на достатъчно и устойчиво финансиране и квалифициран човешки ресурс, стандарти и добри практики в областта.

В последните години се реализират дейности и в областта на превенция на средата.

## Лечение и психосоциална рехабилитация

Съществуващите програми за лечение и психосоциална рехабилитация са недостатъчни за покриване на нуждите от лечение, рехабилитация и ресоциализация на зависими лица на национално ниво. Покриваемостта с услуги за поддържащо лечение с агонисти и парциални антагонисти и психосоциална рехабилитация към настоящия момент е 16% към общия брой на проблемно употребяващи наркотици, като 5% са безплатни. Покриваемостта с услуги (детоксификация, поддържащо лечение с агонисти и парциални агонисти, психосоциална рехабилитация) за проблемно употребяващите наркотици на територията на страната е 17,5%. За сравнение делът на проблемно употребяващи обхванати в лечение в страните от Европейския съюз варира от 40 до 75%<sup>2</sup>. Посочените данни показват необходимостта от повишаването на обхвата и разнообразието на услугите за намаляване на търсенето на наркотици<sup>3</sup>.

Наблюдава се тенденция за нарастване на едновременна употреба на няколко вещества, вкл. комбинираната употреба на разрешени и забранени вещества и нерегламентирана употреба на предписани контролирани лекарствени продукти и нови психоактивни вещества. Нерегламентираната употреба на метадон хидрохлорид е сериозен проблем. От проведеното през 2012 г. проучване в 10 големи града сред 950 инжекционно употребяващи наркотици се констатира, че 59,3% са употребили метадон хидрохлорид в последния месец и 67,1% са употребявали метадон хидрохлорид в последната година. Налице е тревожна тенденция за приемане на метадон хидрохлорид по венозен път и комбинирането му с други наркотични вещества и лекарствени продукти от групата на бензодиазепините, което създава опасност за предозиране и странични ефекти, водещи до летален изход.

---

<sup>2</sup> Annual Report EMCDDA, 2013

<sup>3</sup> Отделните страни-членки включват в описанието на лечебните услуги различни интервенции и програми, което се отразява на обобщената информация за лечение

Тези индикации показват нуждата от подобряване на достъпа и контрола по отношение на изписваните контролирани лекарствени продукти, както и специфични мерки, свързани с новите психоактивни вещества.

#### Услуги за деца и младежи, употребяващи наркотици

Държавната агенция за закрила на детето поддържа национална информационна система. Съгласно данните за 2012 г., социалните работници от отделите „Закрила на детето“ към дирекциите „Социално подпомагане“ са работили по 19 случая на деца със зависимост към наркотици. Ситуацията за 2011 г. е аналогична.

Налице е системно необхващане на случаите на деца, употребяващи наркотици от системата за закрила на детето.

Едно от основните правомощия на Председателя на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД), съгласно чл. 43б, ал.1 от Закона за закрила на детето, е издаването на лиценз за предоставяне на социални услуги за деца, чрез което се осъществява и предварителен контрол върху качеството на социалните услуги за деца и семейства.

Към настоящия момент, само четири неправителствени организации са обявили в целевите си групи работа с деца и семейства, в които съществува проблем с употреба на наркотични вещества. Тези услуги са в градовете Пловдив, София, Плевен и Пещера. Неравномерното разпределение на социалните услуги за деца с рисково поведение и техните семейства, крие съществени рискове от задълбочаване на рисковото поведение и мултиплициране на проблема. Отчетена е необходимост от развитие на междусекторни услуги – например – здравно-социални или социално-образователни, в зависимост от целевата група. В сферата на зависимостите, липсват целенасочени усилия от страна на държавата и неправителствените организации (НПО) за създаване на подкрепящи услуги, което е видно и от малкия брой НПО, които са посочили в целевите си групи и дейностите работа с деца употребяващи или експериментиращи с наркотици, техните родители или зависими родители. Възможно е, проблемите да бъдат решавани на областно и общинско ниво, където след анализ на ситуацията, могат да бъдат актуализирани общинските стратегии за развитие на социални услуги или осигуряване на подкрепа чрез мобилни услуги. Необходимо е организациите, работещи или желаещи да предоставят социални услуги за деца, да отчитат нуждите в общността, като за това ще допринесе главно сътрудничеството им с отделите „Закрила на детето“ и другите органи за закрила на местно ниво, като РУП, Местни комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН), лекари, училища.

Необходимостта от създаване на специализирани услуги за лечение, психосоциална рехабилитация и социална реинтеграция за деца и младежи, злоупотребяващи с психоактивни вещества като интегрирана здравно – социална услуга, базирана в рисковите общности и подходи за работа с малцинствени групи е оценена като спешна интервенция от институции и експерти, но съществуват административни, субективни и ресурсни затруднения за създаването им.

#### Намаляване на вредите от употребата на наркотици

Услугите за намаляване на вредите обхващат 40% -50% от употребяващите наркотици, което е недостатъчно като покриваемост за страната<sup>4</sup>. Препоръките на Дъблинската декларация за партньорство в борба с ХИВ/СПИН в Европа и Централна Азия са за достигане на 60% от инжекционно употребяващите наркотични вещества с услуги за намаляване на вредите. България се намира на кръстопътя на два вида ХИВ епидемии. В Западна и Централна Европа приблизително 900 000 са лицата, живеещи с ХИВ, а в Източна Европа и Централна Азия те са приблизително 1,4 милиона.

Епидемията в региона на Източна Европа и Централна Азия е най-бързо развиваща се, където новоинфектираните с ХИВ лица за 2011 г. са приблизително 140 000 лица, като най-голям дял от новите инфекции са сред хората, които венозно употребяват наркотици.

България все още е страна с ниско разпространение на ХИВ в общата популация. Според данни на Европейския център за контрол на заболяванията през 2011 г. честотата на новите случаи с ХИВ в страните от Европейския съюз е средно 5.7 случая на 100 000 население. За България честотата на новите случаи с ХИВ е 2.7 случая на 100 000.

По отношение на лицата, употребяващи инжекционно наркотици данните показват, че процента на новорегистрираните намалява от 26 % през 2012 г. до 16 % през 2013 г. Въпреки, че нивото на ХИВ инфекцията в България бележи в последните години тенденция за намаляване на ХИВ сред употребяващи инжекционно наркотици, трябва да се има предвид, че тези тенденции са динамични.

Предвид високият брой смъртни случаи, свързани с употребата на наркотици в Европейския съюз, обхвата и разнообразието на дейностите за намаляване на смъртността сред употребяващите наркотици не е достатъчен.

---

<sup>4</sup>WHO,UNODC,UNAIDS

TechnicalGuideforcountriestosettargetsforuniversalaccesstoHIVprevention, treatmentandcareforinjectingdrugusers.Съгласно цитираното ръководство, процент по – малък или равен на 20% е свидетелство за ниско достигане на целевата група, процент между 20 – 60% е средно ниво, а над 60% - високо.



По данни на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) към Министерството на правосъдието общият брой на осъдените за извършени престъпления по чл. 354 от Наказателния кодекс (за производство, преработване, придобиване, държане, разпространение на наркотични вещества или техни аналози) е 528 души.

В пенитенциарната система се прилагат две програми за работа с наркозависими лица, лишени от свобода. И двете програми са разработени на основата на когнитивно-поведенческият подход:

Краткосрочна програма за минимизиране на вредите от употребата на наркотични вещества.

Средносрочна програма за „Третиране на зависимости в системата на българските затвори“.

Въведената практика за успешно завършилите съответната програма – даване на сертификати, зачитане на работни дни и промяна в правния им статус, допълнително оказват мотивационно влияние върху тяхното участие, като оказват и положително влияние върху останалите осъдени лица.

Само за 2012 г. в затворите са регистрирани 992 лица, употребяващи психоактивни вещества. Съгласно информацията от ГДИН за същата година са регистрирани 94 опита за внасяне на наркотици в местата за лишаване от свобода.

За всички новопостъпили лишени от свобода са достъпни процедурите по оценка на здравословното им състояние, диагностика на потребностите, оценка на риска от рецидив и вреди и включването им в групова работа с адаптационна насоченост. Тези, които са с абстинентни прояви незабавно получават медицинска помощ и последващи психиатрични и психологически консултации.

По преценка на медицинските центрове в местата за лишаване от свобода някои лица с наркотична зависимост се изпращат за лечение в специализираното психиатрично отделение при затвора в гр. Ловеч. През 2012 г. в него са лекувани 41 пациенти с диагнози, нозологично принадлежащи към групата на зависимостите, което съставлява 15,45% от общия брой пациенти.

През 2012 г. по данни на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария, 8615 лица, лишени от свобода са достигнати с услуги за превенция на ХИВ чрез здравно-образователни сесии, разпространение на образователни материали и презервативи и с услуги по доброволно консултиране и изследване за ХИВ, предоставяне от консултантите към Кабинетите за анонимно и безплатно консултиране и изследване за СПИН (КАБКИС).

Дейността на МКБППМН е насочена към: реализирането на информационно-консултативна, проучвателна и изследователска дейност, анализ на факторите за употреба на наркотични вещества сред подрастващите; разработване на програми и проекти; работа с рискови групи; квалификация на специалистите; създаване и разпространение на информационни печатни и видеоматериали по проблема. Реализират се съвместни дейности в партньорство с ОБСНВ и ПИЦ.

Местните комисии са организирали 83 обучения, в които са обучени 969 на специалисти от МКБППМН. По-важните теми на обученията са: „Видове наркотици и превенция на употребата“; „Подходи за постигане на поведенческа промяна“; „Как да разпознаем децата, употребяващи наркотици“, „Наркомания, зависимости – превенция“.

Реализирани са 114 програми “Връстници обучават връстници”.

Осъществени са 349 информационни кампании и общо превантивни програми, издадени са и разпространени информационни материали.

Добра практика в дейността на МКБППМН е извършването на проучвания чрез интервюта, тестове, анкети относно причините и мотивите за употреба на наркотици. Проведени са 107 проучвания, чрез които са били изследвани над 11 000 лица, главно деца и родители. Идентифицирани са 123 рискови групи деца и семейства, като с тях са осъществени над 30 програми за превенция и подкрепа.

### **Приоритети пред новата стратегия:**

Подобряване на предлагането, достъпността и териториалния обхват на ефективните и разнообразни мерки за намаляване търсенето на наркотици, насърчаване на използването и обмяна на добри практики и прилагането на стандарти за качество в превенцията, ранните интервенции, лечението, психосоциалната рехабилитация, намаляване на вредите и социалната реинтеграция.

Разработване и прилагане на програми в областта на селективната и индикативната превенция, насочени към конкретни целеви групи (места за забавления, семейства, общности в риск, групи с рисково поведение).

Осигуряване на адекватно и устойчиво финансиране на програмите, което да е обвързано с оценка на тяхната ефективност и на капацитета за предоставяне на съответните услуги. Повишаване на покриваемостта с места за лечение и психосоциална рехабилитация в изпълнение на Националната стратегия с цел постигане на средно ниво на покриваемост с услуги за страната между 20% и 40%<sup>5</sup>.

---

<sup>5</sup>WHO, UNODC, UNAIDS

Technical Guide for countries to set targets for universal access to HIV prevention, treatment and care for injecting drug users. Съгласно цитираното ръководство, процент по –

Разработване на стратегии за превенция и ограничаване на рисковете, свързани със средата, създаване на здравно – социална услуга, включваща социална интеграция на хората от рискови групи, за повишаване на здравния и социален статус на уязвимите групи и превенция на изпадането от обществото (бездомност). Приоритет е създаване на програми за лечение и психосоциална рехабилитация за деца, както и програми с акцент върху социалната реинтеграция за деца от рискови общности.

Подобряване на достъпа и контрола по отношение на изписваните от лекари лекарствени продукти.

Запазване на постиженията в областта на намаляване на вредите от употребата на наркотични вещества и повишаване на обхвата на услугите и покриваемостта на територията на страната до 60% от таргетната група.

Повишаване на възможности за достъп до услуги за намаляване на търсенето в места за лишаване от свобода.

Подобряване на възможности за лечение и психосоциална рехабилитация на правонарушители със зависимост към наркотични вещества чрез промяна в нормативна уредба.

Поддържане и развитие на научноизследователска дейност и практика в областта на наркотиците и наркоманиите. В този приоритет от значение за развитието на ефективни интервенции в областта на намаляване на търсенето е създаването на ресурсна банка добри практики.

Повишаване на административния капацитет на институции, експерти и неправителствени организации, работещи в областта.

Повишаване ангажираността на гражданското общество чрез обществени дискусии, срещи по актуални теми от областта на политиките и законодателството в наркоманиите и други значими въпроси.

Заложените цели и дейности на предложената Национална стратегия за борба с наркотиците отговарят на изискванията и ангажименти на Стратегическата рамка на политиката на здравеопазването за подобряване на здравето на нацията през периода 2014 -2020 година. Работа в сътрудничество и синхронизация с други национални стратегии и програми е важна част от изпълнението на Стратегията.

---

малък или равен на 20% е свидетелство за ниско достигане на целевата група, процент между 20 – 60% е средно ниво, а над 60% - високо.

### **3. Анализ на дейността в областта на намаляване предлагането на наркотици**

В рамките на своите законово определени правомощия, компетентните държавни органи извършват превантивна, контролна, оперативно – издирвателна, организационна и аналитична дейности, насочени към предотвратяване, пресичане, разкриване и разследване на престъпления, свързани с наркотични вещества и прекурсори.

В съответствие със законите си функции и задачи, правоприлагащите и контролни органи участват в екипи, работни групи и комисии, създадени съвместно с други държавни органи, служби и органи на други държави и международни организации, като се осъществява непосредствен информационен обмен и се провеждат съгласувани действия.

Агенция „Митници” развива ефективно дейността по митническо разузнаване в областта на борбата с наркотрафика. Въведена е специализирана информационна система за обмен на оперативни данни в реално време между специализираните звена за противодействие на нелегалния трафик на наркотици в Централното митническо управление и в митниците в страната.

Агенция “Митници” осъществява регулярен обмен на митническа разузнавателна и историческа информация със заинтересованите международни организации, с аналогични митнически и полицейски служби в редица държави, с чуждестранните митнически и полицейски офицери за връзка, с които е установила дългогодишно ефективно сътрудничество.

Специализираните звена за борба с наркотрафика в Агенция “Митници” участват в международни операции по противодействие на нелегалния трафик на наркотици и прекурсори, организирани от работните органи на ЕС, Световната митническа организация, Центъра за правоприлагане в Югоизточна Европа в Букурещ и др.

От 01.01.2012 г. митническите органи осъществяват разследване по наказателни производства относно престъпления против митническия режим, включително контрабанда на наркотични вещества и прекурсори, което е допълнителна гаранция за постигнатите резултати.

За по-ефективна борба усилията следва да бъдат насочени към по-усъвършенствани методи и средства в борбата с трафика и разпространението на наркотични вещества и взаимодействието между компетентните институции и международното полицейско сътрудничество.

**Статистика на основните видове наркотични вещества, заловени в България в периода 2009-2012 г.**

Вид на наркотичното вещество /кг/		2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	Общо количество
Хероин /кг/		1183,33	330,01	383,66	198,10	2 095,10
Опиум /кг/		0	10,22	12,08	0,81	23,11
Кокаин /кг/		238,89	29,53	2,13	80,77	351,32
Марихуана /кг/		9925,77	2208,46	461,19	2352,73	14948,15
Хашиш /кг/		44,51	0,1	16,84	15967,24	16028,69
Синтетични и дизайнерски наркотици	/кг/	275,99	198,20	297,55	54,46	826,20
	/табл./	8640	4822	8345	64 72	86 567
	/л/	0,00	2,60	106,00	65,04	173,64

**Статистика на прекурсорите, заловени от митническата администрация в периода 2009-2012 г.**

		2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	Общо количество
Прекурсори	/кг/	0	0	0	600	600
	/табл/	0	4 252	40	53 660	57 952
	/л/	0	13 100	0	0,10	13 100,10

## **ЧАСТ II. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ НАМАЛЯВАНЕ НА ТЪРСЕНЕТО НА НАРКОТИЦИ**

*В тази област Стратегията има за цел подобряване на общественото здраве, здравето и социалното функциониране на отделния човек, повишаване степенята на защитеност и сигурност на обществото към разпространението на наркотици, чрез предприемане на балансиран и интегриран подход по отношение на проблема с наркотиците и наркоманиите и чрез осигуряване на надеждни и ефикасни методи за намаляване на търсенето на незаконни наркотични вещества.*

### **Стратегически задачи по намаляване търсенето на наркотици**

**Стратегическа задача 1**– Подобряване на достъпа до ефективни превантивни програми

**Стратегическа задача 2**– Развиване на програми за ранна интервенция, особено за млади хора с експериментална употреба на наркотични вещества

**Стратегическа задача 3** – Подобряване достъпа на пациентите до разнообразни и ефективни лечебни програми

**Стратегическа задача 4** – Подобряване на достъпа до услуги за намаляване на здравните и социални вреди на индивида и обществото

**Стратегическа задача 5** – Подобряване на достъпа до програми за превенция, лечение, рехабилитация и намаляване на вредите от употребата на наркотици в местата за лишаване от свобода

**Стратегическа задача 6** – Развиване на програми и дейности за социална рехабилитация и реинтеграция в общността

**Стратегическа задача 7** – Развиване на програми и дейности в Българската армия

**Стратегическа задача 8** – Контрол на дейностите с наркотични вещества за медицински цели

### **ЧАСТ III. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ НАМАЛЯВАНЕ НА ПРЕДЛАГАНЕТО НА НАРКОТИЦИ**

*В тази област Стратегията има за цел намаляване предлагането на незаконни наркотични вещества и прекурсори чрез повишаване ефективността на правоприлагащите и контролните органи, засилване на превантивните действия срещу престъпления, свързани с наркотици и ефективно сътрудничество в рамките на съвместен и координиран подход.*

#### **Стратегически задачи по намаляване предлагането на наркотици**

**Стратегическа задача 9** -Осигуряване на постоянно високо равнище на митнически контрол на външните граници на ЕС и във вътрешността на страната

**Стратегическа задача 10**- Актуализиране на рисковите профили съобразно с новите тенденции и методите използвани за наркотрафик, отбелязани в последните доклади на водещите полицейски централи /ДЕА, Европол/, и адаптиране към тях прилагания на ГКПП метод “Анализ на риска”.

**Стратегическа задача 11** - Активизиране превенцията по употребата на наркотични вещества от деца и ограничаване на причините и условията, способстващи въвличането на деца в злоупотреба с наркотични вещества.

**Стратегическа задача 12** - Подобряване на организацията и структурата по обезпечаване сигурността на децата в учебните и детските заведения, и на обществени места, за ограничаване на престъпленията, свързани с наркотични вещества спрямо деца

**Стратегическа задача 13** -Ограничаване, предотвратяване, пресичане и разкриване на дейността на местни и транснационални престъпни структури, осъществяващи незаконен трафик, производство, търговия, разпространение, държане, съхранение и отглеждане на наркотични вещества и прекурсори;

**Стратегическа задача 14**–Активизиране на дейностите за предотвратяване и разкриване на механизмите за „пране на пари” и създаване на условия за конфискуване на активи, придобити от производство, трафик и разпространение на наркотични вещества и прекурсори

**Стратегическа задача 15** - Разширяване на аналитичния капацитет за изследване на наркотични вещества

**Стратегическа задача 16** - Повишаване на ефективността на контрола над законното производство и търговия с химическите вещества – прекурсори и пре-прекурсори за предотвратяване отклоняването им към незаконно производство на наркотици.

**Стратегическа задача 17-** Приключване в срок на наказателните производства, свързани с наркотици и прекурсори.

#### ***ЧАСТ IV. СЪВМЕСТНА ОБЛАСТ НА ДЕЙНОСТ КООРДИНАЦИЯ, МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО***

**Стратегическа задача 18** – Поддържане и развитие на институционална и експертна мрежа за изпълнение на националната политика по наркотиците.

**Стратегическа задача 19** – Развитие на международното сътрудничество и обмен на информация.

**Стратегическа задача 20** - Разширяване и усъвършенстване на сътрудничеството между правоприлагащите органи в национален, регионален и международен план.

**Стратегическа задача 21** - Усъвършенстване на законодателството в областта на наркотиците и прекурсорите.

#### ***ЧАСТ V. СЪВМЕСТНА ОБЛАСТ НА ДЕЙНОСТ ПУБЛИЧНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА И НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ***

**Стратегическа задача 22**– Поддържане и развитие на публичната информационна система в областта на наркотиците и научно-изследователската практика.

#### ***ЧАСТ VI. СЪВМЕСТНА ОБЛАСТНА ДЕЙНОСТ МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА***

**Стратегическа задача 23**– Изготвяне и приемане от Националния съвет по наркотичните вещества на ежегоден доклад за изпълнението на Плана за действие към Стратегията.



**Стратегическа задача 24**–Извършване на независима оценка за изпълнението на Стратегията и Плана за действие.

## **ЧАСТ VII. МЕХАНИЗЪМ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ**

### 1. Координиращ орган

#### **Национален съвет по наркотичните вещества**

В съответствие със Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП)е създаден Национален съвет по наркотичните вещества (НСНВ), като орган за провеждане на националната политика срещу злоупотребата с наркотични вещества, както и за борба с наркотрафика. НСНВ е колективен орган, председателстван от министъра на здравеопазването. Негови заместници са: заместник - министърът на правосъдието, главният секретар на МВР и заместник - председателят на Държавната агенция "Национална сигурност". Членове на НСНВ са представители на Президента на Република България, Върховен касационен съд, Върховен административен съд, Върховна касационна прокуратура, Национална следствена служба, Изпълнителна агенция по лекарствата и на заинтересованите министерства и ведомства. Председателят на НСНВ назначава секретар, чиято работа се подпомага от Секретариат.

### 2. Институции, отговарящи за изпълнението на национално ниво и местно ниво

#### **Дирекция "Лекарствени продукти, медицински изделия и наркотични вещества" в Министерството на здравеопазването**

Дейността на дирекция "Лекарствени продукти, медицински изделия и наркотични вещества" е свързана с издаване на лицензии, разрешения и разрешителни за дейности с наркотични вещества, използвани за медицински цели и контрол по спазване изискванията на регулаторните режими, въведени от ЗКНВП. Контролът на територията на страната се осъществява от инспектори по наркотичните вещества към Регионалните здравни инспекции. Дирекция "Лекарствени продукти, медицински изделия и наркотични вещества" координира и ръководи методически тяхната дейност.

#### **Национален център по наркомании към Министерство на здравеопазването**

Националният център по наркомании (НЦН) към Министерство на здравеопазването координира и ръководи методически дейностите, свързани с превенция на злоупотребата с наркотични вещества, с лечение, намаляването на здравните щети и рехабилитация на лица,

злоупотребяващи или зависими към наркотични вещества, както и специализираният контрол на лечебната дейност.

В Националният център по наркомании е базиран Националният фокусен център. Звеното извършва информационна, аналитична, научно-изследователска, експертно-консултативна и издателска дейност, и е официалният партньор на Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите (EMCDDA) от страна на Република България, както и участник в Европейската мрежа за информация в областта на наркоманиите (REITOX).

### **Междуведомствена комисия за контрол на прекурсорите**

Междуведомствената комисия за контрол на прекурсорите (МККП) е национален междуведомствен компетентен орган към министъра на икономиката, енергетиката и туризма, по смисъла на чл. 11 от Регламент 273/2004 и в съответствие с член 12 на Конвенцията на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г. Председател на МККП е министърът на икономиката и енергетиката, а членове са представители на Министерството на здравеопазването, Министерството на икономиката и енергетиката, Агенция "Митници" към министъра на финансите, Министерството на вътрешните работи и Министерството на правосъдието. Комисията осъществява контрол върху пускането на пазара, както и върху вноса и износа на прекурсори. МККП изпраща на Международния съвет за контрол на наркотиците годишен отчет във връзка с чл. 12, т. 12 от Конвенцията на Организацията на обединените нации за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества.

### **Дирекция „Регистриране, лицензиране и контрол“ в Министерството на икономиката и енергетиката**

Дирекцията подпомага работата на МККП. Експерти от дирекцията осъществяват контрол върху операторите с прекурсори на наркотични вещества, обменят информация с международни организации и с компетентните органи в други държави във връзка с международни операции за наблюдение на търговията с прекурсори, организира и присъства на унищожаване на иззети прекурсори.

### **Държавна агенция „Национална сигурност“**

Държавна агенция „Национална сигурност“ извършва дейности за защита на националната сигурност от посегателства, насочени срещу независимостта и суверенитета на Република България, териториалната цялост, националните интереси, установения в страната конституционен ред и основните права и свободи на гражданите, свързани с производство, съхраняване и разпространение на наркотични вещества и прекурсори,

когато това поражда опасност за нормалното функциониране на държавните органи.

В рамките на своите правомощия Агенцията осъществява контраразузнавателна дейност за наблюдение, разкриване, противодействие, предотвратяване и пресичане на замислени, подготвени или осъществявани посегателства, застрашаващи икономическата и финансова сигурност на държавата, в това число „пране“ на значителни финансови средства, придобити от престъпления, свързани с наркотични вещества.

### **Главна дирекция "Национална полиция" на Министерството на вътрешните работи**

Дирекцията е национална специализирана оперативно-издирвателна, охранителна и контролна структура за превенция, предотвратяване, пресичане, разследване и разкриване на престъпления, с изключение на свързаните с организирана престъпна дейност, и за опазване на обществения ред.

### **Главна дирекция "Гранична полиция" на Министерството на вътрешните работи**

Дирекцията осъществява функции по охрана на държавната граница и контрол за спазване граничния режим, предотвратява, разкрива и участва в разследването на престъпления, свързани с незаконен трафик на общоопасни средства в граничната зона, граничните контролно пропускателни пунктове, международни летища и пристанища.

### **Научноизследователски институт по криминалистика и криминология при Министерството на вътрешните работи:**

Научноизследователският институт по криминалистика и криминология извършва експертно-криминалистична дейност и научни изследвания в областта на криминалистиката и криминологията. Състои се от два отдела:

- Център за полицейски изследвания, който изготвя препоръки, методики и указания и изследва състоянието и тенденциите на организираната престъпност;
- Център за експертни криминалистически изследвания и изпитвания, към който е и сектор "Наркотици". В този сектор се извършват анализи на всички видове наркотични вещества и прекурсори, иззети от цялата страна, преди и след образуване на наказателното производство. Секторът отговаря и за методическото ръководство на още 16 регионални лаборатории в Областните дирекции на МВР, в които се извършват анализи само на ограничени видове наркотични вещества.

### Агенция "Митници" към Министъра на финансите

Митническите органи организират и осъществяват дейността за предотвратяване и разкриване на незаконния трафик на наркотични вещества и прекурсори. На централно ниво в Агенцията е създаден отдел „Наркотици, оръжия и прекурсори“. На териториално ниво в митниците в страната действат специализирани звена за граничен/оперативен контрол и борба с наркотрафика.

Централната митническа лаборатория в Централното митническо управление е сертифицирана да извършва експертни изследвания на задържани от митническите органи наркотични вещества.

### Държавна агенция за закрила на детето

Агенцията е специализиран орган на Министерския съвет за ръководство, координиране и контрол за осъществяване на държавната политика по дейности за закрила на детето в Република България.

### Дирекция „Растениевъдство“ в Министерството на земеделието и храните

Дирекцията издава разрешения за отглеждане, семепроизводство, внос и износ на растения и семена от рода на конопа (канабис) със съдържание под 0,2 тегловни процента на тетрахидроканабинол и лицензии на вносителите за внос на семена от коноп, предназначени за посев. Дирекцията поддържа информация в електронен вид за издадените разрешения и лицензии. Синхронизира националното с европейското законодателство относно критериите за допустимост и задълженията за нотификация на сортовете коноп със съдържание на тетрахидроканабинол, ненадвишаващо 0,2 тегловни процента.

За изпълнение на националната политиката по наркотиците на местно ниво, са създадени **Общински съвети по наркотичните вещества**. В състава им са включени представители на всички институции и организации на общинско ниво, ангажирани в борбата с наркотиците.

Към общинските съвети са изградени Превантивни информационни центрове, като функционален елемент на съветите, за осъществяване на превантивни дейности, събиране и разпространение на информация на местно ниво.

3. Партньори по изпълнението – държавни и общински институции, представители на частния сектор, структури на гражданското общество, медии.

Овладеяването на проблема с наркотиците изисква обединените усилия на държавни и общински институции, представители на частния сектор и структури на гражданското общество.

Ефективното сътрудничество с гражданското общество се осъществява чрез участие на неправителствените и съсловните организации в експертни и работни групи по проблемите, свързани с наркотиците. Неправителствените и съсловни организации подпомагат държавната администрация във формулирането на приоритетите и политиките в областта на борбата с наркотиците, но преди всичко работят по конкретни проекти в областта на превенцията, събиране на информация и предоставяне на здравни, лечебни и социални услуги.

Неправителствените организации осъществяват дейности в областта на защита правата на пациентите, граждански контрол и мониторинг на дейностите по изпълнение на стратегията.

Сътрудничеството с медиите е необходимо за популяризиране и ефективна информираност на обществото по проблемите на наркоманиите.

#### 4. Финансиране на дейностите и контрол на разходите

Изпълнението на Плана за действие към Националната стратегия за борба с наркотиците се финансира от държавния бюджет, в рамките на бюджетите на институциите, от общинските бюджети, за сметка на местни приходи и от програми.

#### 5. Мониторинг и оценка

Председателят на НСНВ отговаря за координиране изпълнението на стратегическите задачи. Мониторингът на стратегията се осъществява от междуведомствена работна група. Междуведомствената работна група изготвя ежегоден доклад на базата на ежегоден отчет на всички институции и ведомства, ангажирани с изпълнението на Плана за действие, който се приема от НСНВ.

След изтичане срока на Националната стратегия следва да бъде извършена независима оценка за изпълнението ѝ.